

Otázka: Ústava ČR

Předmět: Společenské vědy, Politologie

Přidal(a): Terka

ÚSTAVA ČR

- **Ústava = základní zákon, nebo jejich soubor, nejvyšší právní norma jeho právního řádu,**
- Nejstarší stále platnou ústavou je ústava USA (1776),
- **Komponenty státu**, které ústava ustanovuje,
 - Ústava konstituuje stát, definuje cíle, formu a vztah k občanům,
 - Komponenty - území, obyvatelstvo, struktura vlády,
- **Druhy ústav,**
 - **právní** - zaznamenávání mocenských vztahů v různých pramenech práva, formálně upravené ústavní zřízení,
 - **faktická** - určuje chování subjektů v rámci mocenských vztahů => dohody, zvyklosti atd.,
 - podle **formy** - **psaná** (tvořena jedním nebo více zákony, ČR, USA),
 - **nepsaná** (z jiných forem práva - precedenty, ústavní zvyklosti, historické dokumenty, SK, NZ),
 - podle **původu** - **původní**,
 - **přenesená** (německá ústava na území NDR),
 - podle **způsobu přijetí** - **revoluční** (revolučně, Prozatímní ústava 1918),
 - **oktrojovaná** (z rozhodnutí panovníka bez souhlasu zastupitelského orgánu, dubnová oktrojovaná ústava 1848),
 - **dohodnutá** (výsledkem dohody převážné části společnosti, stabilnější),
 - podle jejího **dodržování** - **reálná** (skutečně dodržována, základní znak právního státu),
 - **fiktivní** (existuje ale nedodržuje se, př. Ústava ČSR „9. května“),
 - podle způsobu změny - **flexibilní** (ústava lze změnit prostým zákonem, základní zákony Izraele),

- **rigidní** (změna ústavy obtížnější než jiných právních norem, např. nutnost většího počtu hlasů, referendum, ústavodárné shromáždění, možnost jen jednou za mnoho let aj., ústava ČR),
- podle **složení** – **monolegální** (tvořeny jediným dokumentem, většina ústav),
 - **pololegální** (tvořeny více dokumenty, ústava ČR),
- **historický vývoj ústav,**
- **český ústavní vývoj,**
 - **1918 - Prozatímní ústava,**
 - úprava činnosti Revolučního národního shromáždění, prezidenta a vlády,
 - **1920 - Ústavní listiny Republiky československé,**
 - 2. 1920,
 - vzorem Ústava Francouzské republiky,
 - preambule (deklarace jednoty ČSR, historické tradice i moderní ústavnosti, sebeurčení), 10 článků uvozovacího zákona, ústavní dokument ze 6 hlav,
 - legislativa = dvoukomorové národní shromáždění (PS a senát), voleny poměrným systémem, rozpustitelné,
 - hlava státu = prezident, volen společnou schůzí komor na 7 let, podobné pravomoci jako dnes, nešel odvolat, v případě neschopnosti by ho zastoupila vláda,
 - G. M.- zvolen čtyřikrát,
 - exekutiva = vláda, odpovědná PS,
 - justice – soudní moc – soud ústavní, volební, nejvyšší správní, státní, vojenské,
 - systémy civilních a trestních soudů – okresní, krajské, vrchní a nejvyšší soud,
 - **1948 - Ústava ČSR,**
 - „ústava 9. května“,
 - vznik SNR, národních výborů, omezení soukromého vlastnictví, plánovaná ekonomika,
 - formální charakter, v praxi omezení lidských práv, chod státních orgánů kontrolovalo KSČ,
 - **1960 - Ústava ČSSR,**
 - článek 4 – KSČ definovaná jako „vedoucí síla ve společnosti a státě, předvoj dělnické třídy, složenou z nejuvědomělejších a nejaktivnějších občanů z řad dělníků, rolníků a inteligence.“

1968 - zákon O Čs. federaci

- vznik dvou rovnoprávných republik se svou vládou, národní radou a společným Federálním shromážděním, federální vládou a ústavním soudem (ten však nebyl nikdy jmenován),
- FS - Sněmovna lidu (200 poslanců z celé federace) a Sněmovna národů (150 poslanců, ½ ČR, ½ SR),
- po Sametové revoluci odstraněn článek 4, realizace zásad právního státu, naplnění základních práv a svobod, volná soutěž politických stran, odstátnění (deetatizace), transformace ekonomického systému,
- Pomlčková válka - po 1989, spor o název, začátek zániku společného státu,
- **1993 - Ústava ČR,**

Ústava ČR

- 12. 1992 ČNR (pak se přeměnila v poslaneckou sněmovnu),
- Zákon 1/1993 sb. - nabyla platnost 1.1.1993,
- Základní zákon státu,
- Rigidní - ke změně je za potřebí 3/5 všech poslanců a 3/5 přítomných poslanců,
- **Preambule,**
 - ***My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného českého státu... přijímáme tuto Ústavu České republiky.***
 - Přísaha/základní prohlášení občanů ČR, důraz na **minulost a tradice,**
 - **8 hlav, 113 článků,**
- **Hlava první - Základní ustanovení,**
 - Čl. 1: ČR je **svrchovaný, jednotný a demokratický** právní stát...
 - Čl. 3: Součástí ústavního pořádku ČR je **LZPS,**
 - Čl. 13: Hlavním městem ČR je **Praha,**
- **Hlava druhá - Moc zákonodárná,**
 - Čl. 15: Zákonodárná moc v ČR náleží **parlamentu,** který se skládá ze dvou komor: **Poslanecké sněmovny a Senátu,**
 - Čl. 16: Poslanecká sněmovna má **200 poslanců volených na dobu 4 let,**
 - Senát má **81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu 6ti let. Každé 2 roky se volí 1/3.,**
 - Čl. 22: Fce. **neslučitelné** s výkonem poslance a senátora (**prezident, soudce**),
- **Hlava třetí - Moc výkonná,**

- Čl. 54: **Prezident je hlavou státu**, je volen přímo a **není** z výkonu své fce. **odpovědný**,
- Čl. 65: **Imunita Prezidenta** + možnost senátu podat na Prezidenta **ústavní stížnost** za velezradu nebo hrubé porušení ústavy,
- Čl. 67: **Vláda** je vrcholovým orgánem výkonné moci a skládá se z předsedy, ministrů a místopředsedů,
- Čl. 68: **Vláda je odpovědna PS**, Prezident jmenuje předsedu a na jeho návrh i ostatní členy vlády, vláda předstoupí před PS s žádostí o **vyshlovení důvěry** do **30 dnů po jmenování**, nezíská-li vláda důvěru, jmenuje prezident předsedu na návrh PS,
- **Hlava čtvrtá - Moc soudní**,
 - Čl. 81: Soudní moc vykonávají jménem republiky **nezávislé soudy**,

Ústavní soud

- Čl. 83: **Ústavní soud** je soudním orgánem **ochrany ústavnosti**,
- Čl. 84: Ústavní soud se skládá z **15 soudců**, kteří jsou jmenováni na dobu **deseti let**, **jmenuje je prezident** + podmínky pro činnost (bezúhonnost, 40+, vysokoškolské právnické vzdělání, 10+ let právnické praxe),
- Brno, předseda ÚS Pavel Rychetský,

Soudy

- Čl. 90: Jen soud **rozhoduje o vině a trestu** za trestné činy,
- Čl. 91: **Soustava**: Nejvyšší soud, vrchní, krajské a okresní soudy a Nejvyšší správní soud,
- **Hlava pátá - NKÚ**,
 - Čl. 97: nezávislý orgán kontrolující **hospodaření se státním majetkem a plnění stát rozpočtu**,
 - Prezidenta a viceprezidenta jmenuje prezident,
- **Hlava šestá - ČNB**,
 - Čl. 98: **ústřední banka** státu. Pečuje o **cenovou stabilitu**,
- **Hlava sedmá - Územní samospráva**,
 - Čl. 99: Obce = základní územní samosprávní celky,
 - Kraje = vyšší územní samosprávní celky,

- Čl. 101: Obce i kraje jsou spravovány samostatně zastupitelstvy,
- **Hlava osmá - Přechodná a závěrečná ustanovení,**
 - Čl. 113: Tato Ústava nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1993.
 - Uhde v.r. - předseda ČNR,
 - Klaus v.r.,
- Poslední změna - přímá volba prezidenta,
- Poslední změna u Ústavního soudu - volební zákon,
- **Listina základních práv a svobod,**
 - Preambule, 6 hlav, 44 článků,
 - 12. 1992 prohlášena za součást ústavního pořádku ČR,
 - **Preambule** - hodnotová východiska ČR, respektování práv, zmínění dob nesvobodných,
 - **Hlava první - Obecná ustanovení** (Všichni lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti a právech),
 - **Hlava druhá - Lidská práva a základní svobody** (na život - trest smrti se nepřipouští, osobní svoboda zaručena, nucené práce, právo vlastnit majetek),
 - **Hlava třetí - Práva národnostních a etnických menšin** (Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.),
 - **Hlava čtvrtá - Hospodářská, sociální a kulturní práva** (Právo na svobodnou volbu povolání, zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci a uspokojivé pracovní podmínky, každý má právo na vzdělání),
 - **Hlava pátá - Právo na soudní a jinou právní ochranu** (Každý má právo na ochranu svého práva u nezávislého soudu, právo odepřít výpověď, jen soud rozhoduje o vině/nevině),
 - **Hlava šestá - Ustanovení společná** (ČR poskytuje azyl cizincům pronásledovaným na základě prosazování politických práv a svobod).